

IHOPISTONÄYTTEENOTTO

YLEISTÄ

Tulos on yhtä hyvä kuin otettu näyte! Ihopistonäytteen oton komplikaatiot ovat harvinaisia, mutta pistokohdan infektoituminen tulee pitää mielessä.

Yleisimmät virheet ihopistonäytteen otossa ovat kylmä tai puhdistamaton pistokohta, vääränlainen lansetti, väärä pistokohta tai väärän veripisaran käyttö analyysissä.

Ihopistonäytteen otto on yksi haastavimmista näytteenottotekniikoista, pienen pisaran pitää edustaa koko elimistön tilannetta!

- Varmista potilaan henkilöllisyys
- Suojakäsineet ovat välttämättömät ihopistonäytteen otossa
- Ota esiin tarvittavat näytteenottovälineet
- Näytettä ei saa ottaa tulehtuneesta, mustelmaisesta, arpisesta tai turvonneesta sormesta/kantapästä
- Vältä ottamasta näytettä sormesta, jossa on sormus
- Ensisijaisesti on valittava paikka, jossa ei ole näkyvää aikaisempaa pistojälkeä
- Näytettä ei saa ottaa tippakädestä

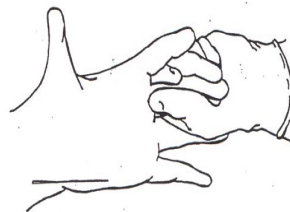
NÄYTTEENOTTOKOHTA

(sormenpää, kantapäätä)

1. Varmista, että potilaan käsi on lämmin ja rento.
2. Ota näyte sormenpäätä nimettömän tai keskisormen kärkinivelen alueelta paikasta, jossa sormi kaartuu hieman kynnestä kämmenpuolelle, ks. kuva 1.
3. Ota näyte sormen ulkoreunasta, ei keskeltä (sormen ulkoreunassa veren virtaus on parhain ja kipua tuntuu vähiten).
4. Näytteenottokohta on hyvä lämmittää, jotta veri tulisi paremmin (esim. lämpimän veden alla tai pitämällä kädessä lämpöpulloa 3 - 5 min).

Kuva 1.

Kuva 2.

5. Puhdista iho **ihonpuhdistusaineeseen kostutetulla** tufferilla ja kuivaa iho sen jälkeen.
6. Ota sormesta tukevasti kiinni ks. kuva 2.
7. Paina sormea kevyesti peukalolla ja työnnä nivelestä sormenpäätä kohden (tämä saa veren virtaamaan vilkkaammin näytteenottokohtaan).
8. Purista pistokohta piukaksi ja punaiseksi.

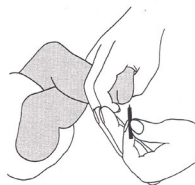
9. Paina lansetti tukevasti ihoa vasten, jotta pisto tulee riittävän syväksi.
10. Pyyhi **ensimmäinen veripisara pois (HUOM! Ei INR)**, koska siinä on kudostenestettä.
11. Ota näyte vasta **toisesta** ja **kolmannesta** pisarasta
  - paras tapa on vuorotellen puristaa ja löysätä sormea (ei aivan läheltä pistokohtaa)
 HUOM! Pisanan on oltava tarpeeksi iso, verta ei saa lypsää.
12. Kapillaaria tai kyvetteä ei saa painaa kiinni ihoon vaan se laitetaan vain veripisaran keskelle.
13. Kapillaareihin tai kyvetteihin ei saa mennä ilmakuplia.

Näytteet otetaan kantapäästä alle 3 kk ikäisiltä lapsilta ja keskosilta 6 kk ikään asti, ks. kuvat 3 (tummennetut alueet) ja 4.

Paino	Pistosyvyys (mm)
<15 kg lapsi	max 1,5
>15 kg lapsi	max 1,8
aikuinen	max. 2,4

Kuva 3.

Kuva 4.

Kantapään sallitut pistokohdat

- Vauvojen kantapäänäytteitä saavat ottaa vain kantapää-näytteenottoon huolellisesti perehdytetyt henkilöt
- Lansetiksi valitaan tilanteeseen, potilaan ikään ja kokoon sekä tarvittavan näytemäärän mukaan arvioitu sopiva joko viilto- tai pistohaavan tekevä lansetti
- Pisto tehdään kantapään sivuille, jotta pisto ei osu luuhun (katso yllä oleva kuva).

Kantapäälansetin (viiltävä) suurin sallittu pistosyvyys ja leveys:

Lapsen koko	Lansetin syvyys (mm)	Lansetin leveys (mm)
alle 1 kg	≤ 0,65	≤ 1,40
1 – 2,5 kg	≤ 0,85	≤ 1,75
yli 2,5 kg	≤ 1,0	≤ 2,5

NÄYTTEENOTTOJÄRJESTYS

Testi	Monennestako pisarasta näyte otetaan?
INR	aina 1. pisarasta
CRP	Toinen tai joku sen jälkeen tuleva pisara
Gluk	Toinen tai joku sen jälkeen tuleva pisara
HbA1c	Toinen tai joku sen jälkeen tuleva pisara
Hb	Vasta 3.-4. pisarasta
Leuk	Vasta 3.-4. pisarasta

Pyyhi ensimmäinen pisara aina pois (paitsi INR). Ota toisesta pisarasta antikoagulanttia sisältävät putket, kyvetit ja kapillaarit. Ota seerumiputket viimeisinä. Paras Hb-näyte saadaan 4. pisarasta, koska vasta silloin näyte edustaa verisuonien sisällä kulkevaa verta. Kun lopetat näytteenoton, paina puhtaalla tufferilla pistopaikkaa, kunnes vuoto lakkaa.

INR-IHOPISTONÄYTTEENOTTO

Ihonpuhdistukseen **ei saa käyttää muita puhdistusaineita** kuin vettä ja saippuaa. Määrittämiseen käytetään heti **ensimmäinen veripisara** (hyytymistekijät aktivoituvat välittömästi piston jälkeen). Näyte pitää saada liuskalle **15 sekunnissa** pistämisestä. Jos ensimmäinen pisto epäonnistuu, tee **uusi pisto** toiseen sormeeseen.

KIRJALLISUUSVIITTEET

Tuokko, Rautajoki, Lehto: Kliiniset laboratorionäytteet, opas näytteiden ottoa varten, 2008
Roche CoaguChek® XS Käyttöohje 9/2009
WWW.VIERISUOSITUS.FI, Labquality Oy

Yhteystiedot

SataDiag, laboratorio

www.satadiag.fi